

Predikan på Palmsöndagen 2011 i Abrahamsbergskyrkan

Vi läser predikotexten. Jag har funnit skäl att dela upp både texten och predikan i två delar. Så här lyder texten från Johannes 12, de 8 första versarna:

Text från Johannesevangeliet 12 kapitlet. Måltiden i Betania.

1Sex dagar före påsken kom Jesus till Betania, där Lasaros bodde, han som Jesus hade uppväckt från de döda. 2Man ordnade där en måltid för honom; Marta passade upp, och Lasaros var en av dem som låg till bords med honom. 3Maria tog då en hel flaska dyrbar äkta nardusbalsam och smorde Jesu fötter och torkade dem sedan med sitt hår, och huset fylldes av doften från denna balsam. 4Men Judas Iskariot, en av lärjungarna, den som skulle förråda honom, sade: 5"Varför sålde man inte oljan för trehundra denarer och gav till de fattiga?" 6Detta sade han inte för att han brydde sig om de fattiga utan för att han var en tjuv; han hade hand om kassan och tog av det som lades dit. 7Men Jesus sade: "Låt henne vara, hon har sparat sin balsam till min begravningsdag. 8De fattiga har ni alltid bland er, men mig har ni inte alltid."

Första delen

Palmsöndagens berättelser – både den som vi läste nu och den som jag fortsätter med senare – innehåller starka spänningar: delvis under ytan. Det är stora kontraster mellan mörkt och ljust, häftiga kast mellan jublande glädje och djupaste förtvivlan. Som jag sade vill jag dela upp predikan i två delar, men de här starka spänningarna finns i båda delarna.

Bakgrunden till måltiden i Betania är att Lasaros några veckor tidigare hade varit död, och Jesus hade uppväckt honom – ropat till honom att komma ut från graven. Men efter den händelsen hade Jesus varit extra mycket hotad av förföljelse, och hållit sig undan offentligheten ett tag. Men i dagens berättelse, nu när Jesus, Maria och Marta och några till samlas och äter tillsammans, är det bokstavligen med Döden som bordsgranne. Stämningen runt Lasaros hade inget av triumf över sig. Han hade återkommit från de dödas värld men av allt att döma var han märkt av döden. Hans systrar var säkert glada att få honom tillbaka, men han var blek, tyst och rejält omtumlad av det som hade hänt.

Det var i den egendomliga stämningen som Maria tog ett oväntat initiativ. Hon tog fram en flaska dyrbar balsam (en tredjedels liter ungefär) och det var ingen budgetvariant precis: den hade kostat lika mycket som en årslön för en vanlig arbetare (300 denarer). Hon smörjer Jesu fötter och huset fylldes av doften. Sedan händer två saker. Judas Iskariot som var kassör bland lärjungarna protesterar mot detta ekonomiska oförnuft. Att slösa så där: man borde han använt pengarna till något mera förnuftigt, till exempel att hjälpa de fattiga. Det här med pengarna och vad som var det mest "rationella" var då och är fortfarande ett gångbart argument för både det ena och det andra (och Judas hade, åtminstone enligt Johannes, tänkt ta pengarna för egen räkning). Men Jesus tillrättavisar honom: Maria handlar rätt. Det finns ett större sammanhang. Snart är det dags för min begravning, säger han – de som hörde på noga måste blivit förfärligt chockade. Marias handling kommer i rätt tid. Sociala projekt kan ni genomföra när som helst, men att utföra kärlekens handlingar tillsammans med mig det kan ni bara göra nu.

Berättelsen är väldigt jordnära. Betania är en liten by som ligger strax utanför Jerusalem, och man kan se upp mot kullen med templet och den heliga staden. Det var enkla hus och ganska dammigt, och så är det fortfarande. Men det som hände lockar samtidigt tankarna i väldigt moderna banor. Genom Judas hade ekonomisk brottslighet och korruption – som enligt många källor var ganska utbredd i det ockuperade landet – nästlat sig ända in i den närmaste kretsen kring Jesus. Ockupation har sällan någon förädlade effekt på samhällsmoralen.

Judas står också för en annan modern tendens: att ständigt tänka på pengar och pengars värde. Judas har sina skäl, men han representerar samtidigt en logik, en *ekonomism* om man så vill, som säger att det allra mesta här i livet kan värderas och allra helst omsättas i pengar. Men det vore dumt att förneka att det kan vara väldigt sunt att få förnuftiga avvägningar och rimliga proportioner på saker och ting genom att tänka efter vad de kostar. Det finns inget i texten eller dess tendens som skulle motsäga att vi räknar på trängselavgifter i Stockholm, lämpliga koldioxidskatter eller vad som är en rimlig köpkraft för samhällets fattigaste. Men jag ska inte pressa den här punkten: då kan det hända att professor (Jonas) Eliasson som är specialist på sådant begär replik. Han och jag tänker nog lika i stora drag men ändå... (Men när en annan professor Eliasson [Gunnar] räknar ut att 131 miljarder till JAS-planet är en bra affär för Sverige, då blir det för magstarkt för mig...)

Men om vi återgår till huvudspåret och verkligen känner på den här händelsen och lyssnar till vad Jesus har att säga är det ett annat budskap som tränger sig fram. Kärleken är närvarande i ögonblicket. Just där och just då går en värme från Maria till Jesus och från Jesus till Maria. Den härliga doften sprider sig i huset och pengarna har ingen makt längre. Kärleken fångar dagen. Men det är mer än så. Den generösa handlingen pekar bortom sig själv. Jesus tolkar den som en förberedelse för hans egen begravning. Det låter ju sorgligt. Men egentligen inte, för det slutar inte där.

Kärlekens balsam sträcker sig fram till döden på korset, men också till att döden är övervunnen. Kärlekens totala närvaro i Betania vid det anspråkslösa middagsbordet är en närvaro som sträcker sig framåt: mot nästa dag, mot den kommande påsken. Den bär genom lidandet och visar bortom den begränsade och begränsande tiden. "Det finns glädje bortom graven, och en framtid full av sång" heter det i en av våra bästa psalmer (285). Kärleken är inte ett tjusig, fritt svävande idé. Den måste vara konkret, fysisk och närvarande. Men den sträcker sig mot framtiden. Ännu i dag, när alla fattighjälpsprojekt är glömda, pengarna tagit slut, kejsaren och ståthållaren har blivit en liten notis i historieböckerna och huset i Betania för länge sedan rivits för att ge plats för ett vägbygge, ett snabbköp eller kanske en checkpoint – ännu i dag kan vi här i kyrkan och i gudstjänster över hela världen ana doften från kärlekens balsam. Det som sker i äkta kärlek kan inte översättas i pengar eller fästas egendom, men det försvinner inte. "Låt henne vara" säger Jesus. Han *vet* och hon *anar* att kärleken hör evigheten till.

Solosång (Elina Lyckeborg) och ny textläsning

Andra delen: politik och profetia, Johannes 12: 9-19

9En stor mängd judar fick reda på att Jesus var där, och de kom dit inte bara för hans skull utan också för att få se Lasaros, som han hade uppväckt från de döda.

10Översteprästerna bestämde sig då för att döda Lasaros också, 11eftersom så många judar för hans skull gick ifrån dem och trodde på Jesus.
12Nästa dag, när de många som hade kommit till högtiden fick höra att Jesus var på väg till Jerusalem, 13tog de palmkvistar och gick ut för att möta honom. Och de ropade: "*Hosianna! Välsignad är han som kommer i Herrens namn, han som är Israels konung.*" 14Jesus fick tag i en åsna och satte sig på den, som det står skrivet: 15"*Frukta inte, dotter Sion. Se, din konung kommer, sittande på en ungåsna.*" 16(Lärjungarna förstod först inte detta, men när Jesus hade förhärligats kom de ihåg att som det stod skrivet om honom, så hade man gjort med honom.) 17Alla de som hade varit med honom när han kallade ut Lasaros ur graven och uppväckte honom från de döda vittnade om detta. 18När folk hörde att han hade gjort detta tecken drog de ut för att möta honom. 19Men fariseerna sade till varandra: "Ni ser att ingenting hjälper. Alla människor springer efter honom."

Huset i Betania låg i tätbefolkat område. Jesus hade hållit sig undan ett slag. När han nu återkom till huset där Lasaros och hans systrar bodde blev detta känt, och inte bara bland lokalbefolkningen. Många var nyfikna, och närmade sig platsen: samtidigt blev de en del av problemet. Hotelserna mot Jesus – tack vare hans goda rykte bland folket – blev allt skarpare från de judiska makthavarna (både religiösa och politiska pampar) och de i sin tur var rädda för de romerska makthavarna (ståthållaren och militärbefälhavarna). Måltiden i Betania ägde rum i en politisk högrisk-miljö.

Nästa dag var det hans anhängare och en ganska stor skara förväntansfullt nyfikna som hade gripit initiativet. Det är en mäktig berättelse den här: hur de kom med palmkvistar och glada tillrop. Hosianna, välsignad är han, Israels konung. Jesus själv förlorade inte proportionerna: han red på en åsna, inte ens på en häst och än mindre i någon tjugig galavagn. Men trycket fanns där: glädjen, förväntan, jublet, bekräftelsen. Återigen tycker jag att vi har rätt att tänka så här: detta är mycket fysiskt och mycket verkligt (oglamoröst om man så vill, en helt vanlig morgon i backen upp till staden) men samtidigt finns en rörelse framåt: mot en bättre värld, mot försonade människor, mot en framtid full av sång. Jag tror inte att det är någon tillfällighet att en oerhörd mängd musik genom århundradena har inspirerats av intåget i Jerusalem, Hosiannaropen och "frukta inte, dotter Sion". Det finns kraft och bärighet i det som hände den här morgonen. En kraft och bärighet som vi har tillgång till ännu i dag.

Men låt oss inte göra det alltför lätt för oss. Vi bör inte och kan inte släppa sammanhanget. Jesus var hotad. Makthavarna bekymrade sig för att "alla människor springer efter honom". Jesus visste mycket väl vad som väntade i Jerusalem: kvällen innan hade han ju inför häpna middagsgäster talat om sin egen begravning. Det finns en oerhörd spänning här som vi inte klarar av fullt ut genom att först tala om det ena och sedan om det andra. Vi tar jublet i dag (verserna 12-15) och sparar det svåra – kanske ända till långfredagen... Det håller inte.

Hur får vi det att gå ihop? Evangelisten Johannes knyter samman de båda motstridiga tankarna med hjälp av profetior från gamla förbundets tid. Lärjungarna var inte tillräckligt skriftlära för att omedelbart snappa vad som pågick men det blev tydligt så småningom. Det är inte bara den lilla åsnan som förebådas i profetian. Viktigare är att hela förloppet, *häriifrån till evigheten* om jag får använda det uttrycket, är föreberett genom profeterna. Profeten Sakarja skriver inte bara: Ropa ut din glädje, dotter Sion,

jublade dotter Jerusalem! Se din konung kommer till dig” och så det är med åsnan, utan sedan fortsätter det så här: ”Han skall förkunna fred för folken, och hans välde skall nå från hav till hav från floden till världens ände.” Bortom ringheten och det hårda ödet finns en framtid i fred, kärlek och endräkt. Denna bakåtpassning till ett annat evighetsperspektiv får vi från Johannes. Det är märkvärdigt så rika dessa bibeltexter är när man förmår sig att gå i närkontakt med dem!

I en bibelkommentar som jag läste i veckan påpekades att evangelisterna inbördes lämnar lite olika upplysningar om hur många dagar som förflöt mellan olika händelser. Men de är helt överens om ordningsföljden, och det är (även enligt kommentaren) helt avgörande. Vi går nu in i ett drama. Palmsöndagen, alltså i dag, är en inledning och ger förebud: Jesus rider in i Jerusalem på en åsna, men det sägs och tänks mycket annat som får sin rätta betydelse vid en senare tidpunkt. Ett drama ligger framför.

För ganska många år sedan tog vi med våra barn på en klassisk pjäs av Shakespeare, på Dramaten. Vi undrade förstås om de skulle förstå och uppskatta den. I pausen var de allihop väldigt entusiastiska: ”vi vet hur det går, men det gör ingenting”. Kanske är det ett tecken på stor konst. Många av oss har upplevt påskens drama många gånger: i en serie gudstjänster, och genom texter som vi så småningom känner igen ganska bra. Vi ”vet hur det går” men att än en gång, tillsammans med andra och genom de odödliga texterna, uppleva påskens drama är något som jag tror att vi kan önska och tillråda varandra. Från skärtorsdagen, den sista måltiden (nattvarden), Getsemane och Golgata, till påskdagens morgon och den tomma graven. Du kan följa dramat här i Abrahamsbergskyrkan, i andra kyrkor där du finns, eller på radio... Du vet kanske hur det går, men dramat är ständigt aktuellt. Och det är på riktigt. Precis som kärlekens balsam i Betania kan påskens drama bära oss i dag och långt in i evigheten.

”Låt kvinnan vara” säger Jesus om Maria. Han vet och hon anar att kärleken hör evigheten till. Kvällen i Betania ger nya förutsättningar för ditt och mitt liv. Och vi kan fortfarande höra Hosiannaropen och sjunga med i profetens ord ”frukta inte, dotter Sion”. Det finns kraft och bärighet i det som hände den där morgonen för drygt 2000 år sedan. En kraft och bärighet som gäller oss, ännu i dag.

Amen